

МІНІСТЕРСТВО ОХОРОНИ ЗДОРОВ'Я УКРАЇНИ
МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
Харківський національний медичний університет

Збірник матеріалів Всеукраїнської
науково-практичної конференції з
міжнародною участю
(м. Харків, 28 травня 2024 року)

Харків 2024

**МІНІСТЕРСТВО ОХОРОНИ ЗДОРОВ'Я УКРАЇНИ
МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
Харківський національний медичний університет**

**АКТУАЛЬНІ ПИТАННЯ ПЕДАГОГІКИ
ВИЩОЇ МЕДИЧНОЇ ОСВІТИ**

***Збірник матеріалів
Всеукраїнської науково-практичної конференції
з міжнародною участю***

м. Харків, 28 травня 2024 року

**Харків
ХНМУ
2024**

УДК 378.013:61(082)(477)

A43

Затверджено Вченою радою ХНМУ.

Протокол № 6 від 21 червня 2024 р.

Редакційна колегія:

В. А. Капустник, І. В. Лещина, В. В. М'ясоєдов,
Л. В. Фоміна, І. В. Корнейко, К. В. Волошко, П. Д. Перцев

A43 Актуальні питання педагогіки вищої медичної освіти : зб. матеріалів Всеукраїн. наук.-практ. конф. з міжнар. участю (м. Харків, 28 трав. 2024 р.) / ред. кол. : В. А. Капустник, І. В. Лещина, В. В. М'ясоєдов та ін. Харків : ХНМУ, 2024. 287 с.

У збірнику висвітлені питання сучасної педагогіки вищої медичної освіти, застосування кращих та інноваційних педагогічних підходів, технологій та методів, пошуку їх комбінацій для опанування теоретичних знань, практичних навичок і досягнення запланованих програмних результатів навчання, зважаючи на специфіку освітньо-професійних програм та навчального процесу здобувачів освіти медичних ЗВО.

УДК 378.013:61(082)(477)

Тексти представлено в авторській редакції та мовою оригіналу. Редакційна колегія не несе відповідальності за зміст та авторський стиль праць, розміщених у збірнику.

© Харківський національний
медичний університет, 2024

© Редакційна колегія, 2024

ЗМІСТ

Капустник В.А., Хаустов М.М., М'ясоєдов В.В., Киричок І.В., Павленко Т.Б. ШТУЧНИЙ ІНТЕЛЕКТ В АКАДЕМІЧНІЙ ДІЯЛЬНОСТІ: СТРАТЕГІЯ УНІВЕРСИТЕТІВ.....	15
Kapustnyk V.A., Shelest B.O., Sadovenko O.L., Babicheva O.O., Kryvenko O.I. INSIGHTS AND OBSTACLES IN SIMULATION TRAINING FOR FINAL YEAR MEDICAL STUDENTS: A PERSPECTIVE FROM THE DEPARTMENT OF INTERNAL AND OCCUPATIONAL DISEASES	17
Абашнік В.О. ШТУЧНИЙ ІНТЕЛЕКТ У МЕДИЧНІЙ ОСВІТІ НІМЕЧЧИНИ.....	20
Ашеулова Т.В., Кузьменко Н.М., Демиденко Г.В. НАВЧАННЯ ТА ВИКЛАДАННЯ ПРАКТИЧНИХ МЕДИЧНИХ ОСВІТНІХ КОМПОНЕНТІВ ЗА ДОПОМОГОЮ КЕЙС-МЕТОДУ.....	22
Ашеулова Т.В., Кузьменко Н.М., Завгородня Л.В. КЕЙС-МЕТОД ЯК СИМУЛЯЦІЙНА ТЕХНОЛОГІЯ ПРИ ВИКЛАДАННІ ОСВІТНЬО-ПРОФЕСІЙНИХ ПРОГРАМ ТА ПРАКТИЧНИХ МЕДИЧНИХ ОСВІТНІХ КОМПОНЕНТІВ	23
Baranova A., Navrilov A., Kotenco O., Muzhychuk O., Sennikov I. ARTIFICIAL INTELLIGENCE IN ONCOLOGY, IS IT TIME TO INCLUDE ITS STUDY IN THE COURSE «ONCOLOGY AND MEDICAL RADIOLOGY»?.....	25
Bohachova Olha S., Gerasymenko Olga I., Trach Olha O. EXPERIENCE OF USING THE «LESSON» MODULE IN MOODLE E-COURSES FOR MASTERING THE EDUCATIONAL COMPONENT «HYGIENE AND ECOLOGY»	27
Bondarenko A.V., Katsapov D.V. DEVELOPMENT OF CRITICAL THINKING IN STUDENTS DURING THE TEACHING OF AN EDUCATIONAL DISCIPLINE «INFECTIOUS DISEASES» IN MARTIAL LAW CONDITIONS	28
Баглик Т.В., Воропаєва Л.В., Крючко А.І. ВИКОРИСТАННЯ СУЧАСНИХ НАВЧАЛЬНИХ ТА ПСИХОЛОГО- ПЕДАГОГІЧНИХ ТЕХНОЛОГІЙ В ОСВІТНЬОМУ ПРОЦЕСІ.....	30
Базалєєв М.С. ВИКЛАДАННЯ ОСВІТНЬОГО КОМПОНЕНТУ «ВІЙСЬКОВО-МЕДИЧНА ДОПОМОГА (ТАКТИЧНА МЕДИЦИНА)» ЗДОБУВАЧАМ ОСВІТИ ЗІ СПЕЦІАЛЬНОСТІ «ТЕРАПІЯ ТА РЕАБІЛІТАЦІЯ» ОПП «ФІЗИЧНА ТЕРАПІЯ» ДРУГОГО (МАГІСТЕРСЬКОГО) РІВНЯ ВИЩОЇ ОСВІТИ В УМОВАХ ВОЄННОГО СТАНУ	32

Денисенко С.А., Наконечна О.А. МОТИВАЦІЙНА СКЛАДОВА ДЛЯ ПРОГНОЗУВАННЯ І РОЗУМІННЯ РЕЗУЛЬТАТІВ НАВЧАННЯ СТУДЕНТІВ-МЕДИКІВ	84
Дякова О.В., Процюк Л.О. АКТУАЛЬНІ ПРОБЛЕМИ ЯКІСНОЇ ПІДГОТОВКИ СТУДЕНТСЬКОЇ МОЛОДІ ПІД ЧАС ВИВЧЕННЯ ПРЕДМЕТУ «ГІГІЄНА ТА ЕКОЛОГІЯ З ГІГІЄНОЮ ДИТЯЧОГО ТА ПІДЛІТКОВОГО ВІКУ»: ОСОБЛИВОСТІ ВИКЛАДАННЯ І ОЦІНЮВАННЯ РЕЗУЛЬТАТІВ НАВЧАННЯ.....	85
Єфремова О.В. АКТУАЛЬНІСТЬ ПОВЕДІНКОВОГО МЕНЕДЖМЕНТУ В ПРОФЕСІЙНІЙ ПІДГОТОВЦІ ДИТЯЧИХ СТОМАТОЛОГІВ ЗАКОРДОНОМ	88
Железняков О.Ю., Старкова І.В. ДЕЯКІ ОСОБЛИВОСТІ ОЦІНЮВАННЯ ЗНАТЬ СТУДЕНТІВ МЕДИЧНОГО ВИШУ.....	89
Животовська Л.В., Боднар Л.А., Бойко Д.І. МОЖЛИВОСТІ ПРОБЛЕМНО-ОРІЄНТОВАНОГО НАВЧАННЯ В ПРОЦЕСІ ПРОФЕСІЙНОЇ ПІДГОТОВКИ МАЙБУТНІХ ЛІКАРІВ В ІНТЕРНАТУРІ	90
Журавльова Л.В., Федоров В.О., Олійник М.О., Сікало Ю.К. ДОСВІД ВИКОРИСТАННЯ ФОРМАТУ CLINICAL CASE DISCUSSION ДЛЯ ФОРМУВАННЯ КЛІНІЧНОГО МИСЛЕННЯ СТУДЕНТІВ.....	92
Журавльова Л.В., Олійник М.О., Федоров В.О., Сікало Ю.К. ПРОЄКТ «UKRAINE DIGITAL – CLINICAL REASONING IN MEDICAL EDUCATION»: РЕЗУЛЬТАТИ ТА ПЕРСПЕКТИВИ ВПРОВАДЖЕННЯ В ХНМУ	95
Заїкіна Т.С., Кравчун П.Г. СУЧАСНІ ПІДХОДИ ДО ПІДСУМКОВОГО КОНТРОЛЮ ЗНАТЬ ЗДОБУВАЧІВ ВИЩОЇ МЕДИЧНОЇ ОСВІТИ В ПОТОЧНИХ УМОВАХ.....	97
Зайцева О.В., Бондаренко М.А., Солодовніков А.С. АКТУАЛЬНІ ПИТАННЯ РОЗВИТКУ ЦИФРОВИХ КОМПЕТЕНТНОСТЕЙ У ЗДОБУВАЧІВ ВИЩОЇ МЕДИЧНОЇ ОСВІТИ.....	100
Захаров С.В., Русакова О.О., Смольянова О.В. ОСОБЛИВОСТІ МОТИВІВ ВИБОРУ ПРОФЕСІЇ ЛІКАРЯ СЕРЕД ВСТУПНИКІВ, ЩО МАЛИ ПРАЦІВНИКА МЕДИЧНОЇ СФЕРИ У БЛИЗЬКОМУ ОТОЧЕННІ	101

Перелік використаних джерел:

1. Гриньова М. В., Кононец Н. В., Дяченко-Богун М. М., Рибалко Л. М. Ресурсно-орієнтоване навчання студентів в умовах здоров'язбережувального освітнього середовища. Інформаційні технології і засоби навчання. 2019. Т. 72, № 4. С. 182–193.
2. Sprawls P. Evolving models for medical physics education and training: a global perspective. Biomed Imaging Interv J. 2008 Jan;4(1):e16. doi: 10.2349/biij.4.1.e16.
3. Trullàs JC, Blay C, Sarri E, Pujol R. Effectiveness of problem-based learning methodology in undergraduate medical education: a scoping review. BMC Med Educ. 2022 Feb 17;22(1):104. doi: 10.1186/s12909-022-03154-8.
4. Журавльова Л. В., Лопіна Н. А. Практично-орієнтований кейс-метод навчання в системі безперервної медичної освіти на основі інформаційно-освітніх вебтехнологій як спосіб симуляційного навчання : навч.-метод. посібник для викладачів мед. освітніх закладів. Харків : ХНМУ. 2019. 76 с.
5. Wei B, Wang H, Li F, Long Y, Zhang Q, Liu H, Tang X, Rao M. Effectiveness of Problem-Based Learning on Development of Nursing Students' Critical Thinking Skills: a Systematic Review and Meta-analysis. Nurse Educ. 2023 Nov 16. doi: 10.1097/NNE.0000000000001548.
6. Wyer PC. Evidence-based medicine and problem based learning a critical re-evaluation. Adv Health Sci Educ Theory Pract. 2019 Dec;24(5):865-878. doi: 10.1007/s10459-019-09921-5.

ДОСВІД ВИКОРИСТАННЯ ФОРМАТУ CLINICAL CASE DISCUSSION ДЛЯ ФОРМУВАННЯ КЛІНІЧНОГО МИСЛЕННЯ СТУДЕНТІВ

Журавльова Л.В., Федоров В.О., Олійник М.О., Сікало Ю.К.

Харківський національний медичний університет, м. Харків, Україна

Вступ. Основною компетенцією, яку повинні набути здобувачі освіти при вивченні медицини, – це клінічне мислення. Деякі педагоги та науковці стверджують, що клінічне мислення є специфічною формою наукового міркування в галузі медицини [1,2]. Таким чином, будь-який навчальний план, який сприяє науковому мисленню, повинен бути достатнім, щоб дати здобувачам освіти можливість мислити клінічно. Навчання на кафедрі внутрішньої медицини повинно сприяти розвитку цих навичок.

Кафедра внутрішньої медицини №3 та ендокринології ХНМУ завжди відрзнялася активним застосуванням передових технологій у навчальному процесі. Понад десять років на кафедрі діє веб-сайт, який містить різноманітні клінічні випадки, які здобувачі освіти можуть використовувати для практичного тренування [3].

У листопаді 2022 року викладачі кафедри, зокрема доценти Володимир Федоров та Марія Олійник, були відібрані для участі в німецько-українському проєкті щодо використання європейських освітніх програм на медичних факультетах українських вишів під назвою «Ukraine digital – Clinical reasoning in medical education», який підтримується Deutscher Akademischer Austausch Dienst (DAAD). Минулого року ми активно впроваджували платформу CASUS у Харківському національному медичному університеті й вивчали враження здобувачів освіти та вплив цього ресурсу на покращення клінічного мислення.

У цьому році застосували формат Clinical Case Discussion (CCD) серед здобувачів освіти.

Формат CCD виник як ініціатива здобувачів освіти з метою полегшення основної навчальної програми з внутрішньої медицини шляхом розробки та впровадження нового підходу до формування практичних навичок клінічного мислення під час дистанційного навчання.

Згідно з GMTF (German Medical Training Framework), визначено три основні напрямки навчання:

- 1) передача клінічних знань;
- 2) розвиток навичок діагностики;
- 3) надання здобувачам освіти можливості обговорювати одержані дані в команді.

Важливо зазначити, що CCD сприяє розвитку всіх трьох напрямків. В основі цього формату лежить концепція «навчання за участю ровесників» (Peer-Assisted Learning – PAL) – розвиток знань і навичок через взаємну підтримку та активну співпрацю серед студентського оточення. Уже доведено, що обговорення клінічних випадків сприяє покращенню самостійного навчання та обміну знань між однодумцями. Перевагами PAL є створення позитивного навчального середовища, вільного від складних відносин між здобувачами освіти та викладачами за рахунок спільного соціального статусу та зменшення навантаження на професорсько-викладацький склад.

CCD – це формат навчання рівних, який має чотири основні ролі:

1. Дискутанти – здобувачі освіти – медики 3-6 курсів.
2. Викладач-рівний, якого називають модератором, він є здобувачем-медиком і відповідає за модерування та обговорення. Модератори – це попередні учасники CCD. Вони, як правило, просунуті в ході навчання та постійно замінюються новими поколіннями модераторів, коли вони закінчують навчання.
3. Задля безперервності, контролю якості та нагляду здобувача-модератора також відповідає викладач-клініцист. Викладач стежить за перебігом обговорення та іноді використовує навчальні моменти, щоб вказати здобувачам освіти на особливі факти.
4. Один здобувач освіти добровільно готує та презентує кейс. Цей доповідач змінюється щоразу. Допомагаючи встановити остаточний діагноз, ведучий також бере участь у навчальній діяльності [4].

Структура формату включає декілька етапів. На першому етапі здобувачі-модератори (2 особи) обирають матеріал для створення клінічного випадку та оформлюють його у вигляді специфічної презентації. Повноцінний клінічний випадок включає детальний опис симптомів, діагностики, лікування та подальшого спостереження за пацієнтом. Зазвичай ці випадки описують рідкісні або незвичайні захворювання з унікальними терапевтичними підходами, особливостями анатомічних структур, несподіваними наслідками під час спостереження чи лікування пацієнта тощо. Наступним етапом є презентація клінічного випадку, під час якої здобувачі-дискутанти беруть активну участь в обговоренні.

Мета нашого дослідження – проведення аналізу ставлення здобувачів освіти до формату Clinical Case Discussion (CCD), оцінка ефективності цього методу навчання та визначення ефективності в процесі формування клінічного мислення.

Матеріали та методи. Формат CCD запроваджено під час практичних занять із внутрішньої медицини в симуляційному центрі ХНМУ протягом осіннього

семестру 2023-2024 навчального року (як частина навчального процесу). Після цього проводилось опитування здобувачів освіти за допомогою Google-форми, яка містила десять запитань. В опитуванні взяли участь 37 здобувачів 4 курсу.

Результати.

Здобувачі освіти достатньо позитивно сприйняли впровадження цього формату в навчальний процес та із зацікавленням брали участь в обговоренні. Ми запитували здобувачів, чи «допомагає CCD приймати ті самі рішення, які приймав би лікар у реальному житті,» із цим повністю погоджувались 32 % здобувачів, а частково – 38 %. Здобувачі освіти зазначали, що робота у форматі CCD допомагає структурувати думки, із цим повністю були згодні – 48 % респондентів, а частково – 24 %.

Робота у форматі CCD спрямована на уважне проведення диференційної діагностики. У відповідь на питання про сприйняття цього етапу роботи 63 % опитаних абсолютно згодні, указуючи на активний «мозковий штурм» та обговорення діагнозів при використанні формату CCD. Частково погодились 22 % респондентів. Крім того, CCD сприяє проведенню діагностичного пошуку із призначенням додаткових методів дослідження, що сприяє формуванню клінічного мислення. Так 67 % здобувачів освіти вказували на активне використання клінічного мислення для діагностичного пошуку, частково були згодні 24 % опитаних.

Достатньо значущим аспектом є простота використання методу, що сприяє більшому інтересу здобувачів освіти до отримання нових знань. На запитання «Чи вважаєте ви, що використання формату CCD є легким?» 57 % опитаних повністю погодились, у той час, як 38 % висловили часткову згоду.

Узагальнюючи щодо корисності використання формату CCD серед здобувачів освіти, 86 % висловили позитивне враження від цієї методики. Категорично незгідних із цією думкою не виявлено, що також свідчить про загально позитивний досвід їх роботи в цьому форматі.

Ми ставили відкриті питання щодо позитивних та негативних аспектів, на які звернули увагу здобувачі освіти. Позитивними чинниками є: формат дискусії, відсутність тиску авторитету викладача, розвиток клінічного мислення та можливість випробувати себе в ролі лікаря від початку діалогу до постановки діагнозу. Серед негативних аспектів було вказано, що здобувачів лякає тривала підготовка презентації клінічного випадку, а також те, що «імітація пацієнта не може повноцінно замінити самого пацієнта».

Висновки. Клінічне мислення – це складний процес, що допомагає формувати попередній діагноз на основі існуючих даних, знань та за допомогою проведення диференційної діагностики з іншими захворюваннями. З огляду на наш досвід та отримані результати проведеного дослідження, можна зазначити, що поступове розв'язання складних клінічних випадків дозволяє здобувачам освіти не лише вирішувати конкретні медичні завдання, але й розглядати супутні аспекти, що розширює їх теоретичні знання та поглиблює розуміння різноманітних патологій. Ми вбачаємо значний позитивний ефект від впровадження CCD у переддипломній медичній освіті з очевидними перевагами використання цього формату для формування та вдосконалення компетенцій прийняття клініко-діагностичних рішень.

Перелік використаних джерел:

1. Barz DL, Achimas-Cadariu A. The development of scientific reasoning in medical education: a psychological perspective. *Clujul Med.* 2016;89(1):32–37. doi: 10.15386/cjmed-530.
2. Hawkins D, Elder L, Paul R. *The Thinker’s Guide to Clinical Reasoning: Based on Critical Thinking Concepts and Tools.* Lanham: Rowman & Littlefield; 2019.
3. Журавльова Л.В. Структура інформаційно-освітнього веб-середовища та веб-сайту клінічної кафедри вищого медичного навчального закладу. Журавльова Л.В., Лопіна Н.А.- Медична освіта.- 2019.- №2 (82).- С.24-30.
4. Koenemann N, Lenzer B, Zottmann JM, Fischer MR, Weidenbusch M. Clinical Case Discussions – a novel, supervised peer-teaching format to promote clinical reasoning in medical students. *GMS J Med Educ.* 2020 Sep 15;37(5):Doc48. doi: 10.3205/zma001341. PMID: 32984507; PMCID: PMC7499459.

**ПРОЕКТ «UKRAINE DIGITAL – CLINICAL REASONING
IN MEDICAL EDUCATION»:
РЕЗУЛЬТАТИ ТА ПЕРСПЕКТИВИ ВПРОВАДЖЕННЯ В ХНМУ
Журавльова Л.В., Олійник М.О., Федоров В.О., Сікало Ю.К.
*Харківський національний медичний університет, м. Харків, Україна***

Клінічне мислення (КМ) – це складний когнітивний процес, необхідний для оцінки та вирішення медичної проблеми пацієнта [1]. Він включає діагностику проблеми пацієнта, ухвалення терапевтичного рішення та визначення прогнозу для пацієнта [2]. У свою чергу доказова медицина (ДМ) – це процес пошуку, застосування та оцінки доказів для прийняття клінічних рішень [3]. Ці дві навички є основними стовпами зразкової клінічної практики, і лікарі їх застосовують для постановки точного діагнозу, призначення найбільш доцільного лікування та за для стримування пацієнтів від медичних помилок. Хоча КМ та ДМ вважаються центральними в компетенції лікаря, вони не використовуються так часто, як це повинно бути в усьому світі. Оскільки багато практичних звичок лікарів формуються під час навчання в університеті, розуміння факторів, пов’язаних із використанням КМ і ДМ студентами-медиками, може бути основою для збільшення застосування цих навичок для поточного та майбутнього догляду за пацієнтами [4].

На сьогодні студенти-медики проходять клінічну підготовку в різних умовах. На жаль, військовий стан та близькість до країни-агресора обмежують можливості здобувачів освіти нашого вишу до повноцінного спілкування з пацієнтами та відпрацювання практичних навичок, потрібних для формування КМ. Тому робота з віртуальними пацієнтами (ВП) є гарною альтернативою, яка дозволяє студентам розвивати необхідні навички в галузі медичної практики, взаємодіяти з пацієнтами, встановлювати діагнози та розробляти плани лікування без додаткових ризиків, тобто ефективно сприяти покращенню КМ.

Розробка платформ ВП є складним та дорогорватісним процесом, тому далеко не всі навчальні установи мають можливість індивідуально розробляти такі програми. Кафедра внутрішньої медицини №3 та ендокринології ХНМУ на власному сайті кафедри vnmed3.kharkiv.ua протягом тривалого часу розміщає клінічні випадки із завданнями для студентів, а також реалізує можливість

Наукове видання

**АКТУАЛЬНІ ПИТАННЯ ПЕДАГОГІКИ
ВИЩОЇ МЕДИЧНОЇ ОСВІТИ**

***Збірник матеріалів
Всеукраїнської науково-практичної конференції
з міжнародною участю***

м. Харків, 28 травня 2024 року

Редакційна колегія: Капустник Валерій Андрійович,
Лещина Ірина Володимирівна,
М'ясоєдов Валерій Васильович,
Фоміна Людмила Володимирівна,
Корнейко Ірина Василівна,
Волошко Катерина Володимирівна,
Перцев Павло Дмитрович.

Відповідальний за випуск І. В. Завгородній

Комп'ютерний набір та верстка: П. Д. Перцев, К. В. Волошко, І. Г. Лемішко

Формат А5. Ум. друк. арк. 18,0.

**Редакційно-видавничий відділ
ХНМУ, пр. Науки, 4, м. Харків, 61022
izdatknmurio@gmail.com, vid.redact@knmu.edu.ua**

Свідоцтво про внесення суб'єкта видавничої справи до Державного реєстру видавництва, виготівників і розповсюджувачів видавничої продукції серії ДК № 3242 від 18.07.2008 р.